

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. in 25. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gold. 50 kraje. — polletno 1 gold. 30 kraje.

List 24.

V Celovcu 25. decembra 1872.

Begler-bega sin.

Slovaška povest.

(Spisal Csáki Ferencz, poslovenil L. G. Podgoričan.)

Štirje moški nesó merliča na pokopališče. Za pogrebci stopata Nikolaj: mlad Slovak — in Cigan: star, enook ovčarsk pes. Množno spremstvo!

Nikolajev oča je ta mertvec, ki ga nesó v jamo. Reven je bil, zelo ubožen, to je pričal sprevod. Pogrebci pridejo na grobišče, merliča pogreznejo v jamo, zasujejo s perstjo in o dalekem petji žalostnega zvona v Zlatini odmolé za rajnkega „Oče naš“. Konec je bilo vse pogrebne slovesnosti — pogrebni se vernejo v vas. Le Nikola in Cigan sta bila ostala na mertvišči. Nikola je klečal merliču pri glavi, Cigan pa je zgerbljeno čepel mu pri nogah. Ali nijsta oba jokala? —

Solnce je bilo zašlo, mesec se je prikazal, a žalovalca sta še zmérom nepremakljivo žedela vsak na svojem mestu. O mesečini sta bila enaka umeteljno izsekanima spominkoma: eden je bil podoben mertvaškemu angelju, eden pa znamenju ginljive zvestosti. Ali kedo bi bil spominka postavil revežu?

„Hoj, Nikola! ali še zmérom jočeš?“ — oglasi se nekedo za sečjo, ki je rastle okrog mertvišča, knalu po oglasu pa črez ternjevo mejo skoči neka fantastično oblečena ženska.

„Mati Babuša!“ —

„Marica te čaka! Mertvecu si užé dosti solz posvetil, ali si hočeš oči izjokati ter nesrečo nakopati na glavo? Mati Babuša je na tvojej dlani brala, da ti je namenjeno kaj drugega. Odidi na jug, tam te čaka sreča. Tam na stepi, kjer še Turek lupeži, tamkaje najdeš veselje, tam so samega zlata kupi — visoki, kakor je Krivan orjašk, in ti so tvoji. A potlé prideš domóv in stopiš pred Maričinega očeta, pred skopuha — Zlatinskega sodnika, ter omeniš: hči tvoja je zdaj moja!“

Tako je govorčila mati Babuša, ciganka, in gladila svilenó-černe lase mlademu Slovaku in odpeljala ga z grobišča.

Tudi Cigan je bil zapustil merliča, zató da je šel za živim.

* * *

Pred hišo Zlatinskega sodnika v senci pod ostrejšem stojita dva milca: Nikolaj in Marica. Malo govoriga, tem pridnejše pa plačeta in se poslavljata.

„Ali se tedaj morava ločiti?“ — bridko potoži Marinka.

„Vsakako!“ — oglasi se zamolklo Babuša izza hišnega ogla, „morata se, morata se ločiti. Kaj bi Nikola počenjal tù? Ali naj bi ne mara gledal kako te oča moží z malomarnežem, ker je bogat z novci in s poljem?! Mikulaš nima ničesar, vse njegovo bogastvo je merlič, ki ga je danes zasul, in tvoje prijateljstvo, ki mu ga ne smés žrtvovati. A le pusti ga, da odide na jug, in predno nas lastavice zopet obiščejo, pride domóv tudi tvoj milec, bogatejši od mogočnega bega, ki bi se svojim zlatom deset mostov lahko sezidal črez široko Donavo.“

„Marina!“ — oglasi se nekedo jezno v hiši.

„Nujta, le berzo razdvoje, tebe oča kliče! urno, le . . . se še na slovo, potlé pa dalje, le dalje!“

Še . . . pa bridek: „z Bogom“ — „z Bogom!“ in Babuša loči milca in milico.

* * *

Po pustinji se divje dalje žene jata Turkov. Ker je tema, zažigajo stražne stajnice in stanove, mimo katerih besijo.

To so bile krasne nočne plamenice! Razsvitljale so prizor, ki nij mogel biti divjejši. Prednje straže so bili velblodi, otovorjeni s plenom, in osli in ogerska goveda, katerih lastnike so bili potokli. Za njimi so goreli polumeseci, v zraci vili se konjski repje in plapolali razviti mušelinasti turbani, last turškim konjikom, katerih vsaki je zalóčenih kerščanov koruselj privezan imel h konju. Ubogi kerščanje so morali dirjati, kakor so Turci dervili, če ne, pa so jih bičali, da so bili polumertvi, a polumertve so odrezavali, da so na mestu ostajali na plen pticam: krokarjem in njih plemenu, ki je omóčen — kričeč in vreščeč letel in križal se za Mohamedani, ter spuščal se na onemogle kristijane.

„Allah kerim! Bog je mogočen, moje oči pa so zaspale!“ — vsklikne janičarski aga, ki je načetoval tej jati, in z njo vred palil in moril. „Dejte, oddehnimo se, da okrevajo pasjih kerščanov mišice!“

„Hevan der! to so živadi!“ — vikne agin spremnik, neki poturčenec, in pljune v obraz enemu izmed poleg dirjajočih kerščanov.

Kristijan osorno pogleda kvišku in osvetljivo ozrél se v izdajico.

„Pecevenk! prokleta kukavica! jaz te naučim, da bodeš znal ozirati se v svojega gospoda!“ — zagrozil se je, in ko je jata vstavljala se, da se oddahne; neusmiljeno je se svojo krivo sabljo po glavi in po herbtu

namahal kavrina. Kerščan povesi oči v tla, spomni se zlatih gôr, visokih kakor je Krivan orjašk, — spomni gôr, ki ga čakajo na stepi, — in terko se nasmeje.

„Čok čeh! to je preveč! pa ti se upaš prorokovemu pravovercu smijati se v obraz! Dej, bakalum, kmalu se preverimo, koliko imaš serca!“

Turci so bili užé razseli svoje berzonoge konje: basali so čibuke, dim pulili iz njih, sedeli z nogami navskriž pod seboj in čakali, da vidijo prizor, ki jim ga Ali Ferim obeta.

„Suhkiur Allah!“ — vikne poturčenec, „slava Allahu, ker nam daje moč, da krotimo te pasjeverce. Hoj, ti kukavica tamkaj-le, — ti, ki se imenuješ kavrinom hakima, stopi naprej in temu golobrademu kavrinu pokaži, kaj si se naučil! Prinesite le-sem velblodsko sedlo in tega psa privežite k njemu!“

Prinesó sedlo, dva Turka zgrabita Mikulaša in veržeta ga in privežeta k sedlu.

„Ali sta vendar uganila, da je to ta kukavni kavrin?“ — Zalóčeni kavrinški zdravnik stopi na pozorišče.

„Dajte hakimu britvo! kerščanski zdravniki tako radi, kar sami terdó, trupla raztelesujejo, bajè na korist in slavo svojej znanosti; zakaj ti ne bi tudi razrezal živvega človeka in iztrebil ga?! Ala, le berzo! — in da bodeš tem urnejši svojej znanosti na čest, zató dva pri-ganjača stojita za tvojim herbtom, onadva te bota naganjala!“

Hakim se ozré okrog sebe: dva janičarja sta hudobnih obrazov stala za njim in vsak svojo golo sabljo deržala v roci. Hakim poklekne in jame svojemu kerščanskemu bratu glavo mjliti in briti.

Turkom je to bilo po všeči: krohotali so se in gost dim so pulili iz svojih čibukov.

„Ušesa tudi!“ — zarenčal je poturčenec, ko je hakim bil openil in obril Mikulašu glavo.

Hakim se ozré: sablji ste bili namerjeni mu na vrat, zató ni mogel uslišati prosečega Mikulaša, temuč prijel ga je za uho s palcem in kazalcem svoje levice.

Kar od zahoda pribeží divje, daleko upitje.

Nikola vzdihne.

„Mašallah! kaj je to?“ — vskriknó Mohamedanje in nategnejo svoje vratove. O plamenu nekeve goreče stajnice zagledajo nekako rudečo, grozno prikazen, ki je strašno jezdila velbloda, roci stezala proti njim in zme-rom kazala na zapad.

„Kavrinje!“ — krokne paša Ali Ferim.

„Gledite, kavrinje!“ — zakričé za njim Turci in njim na čelu janičarski aga, in predno je bila prikazen v plapolajočej rudečej obleci pridivjala na taborišče, videl se je Turkom za herbti le oblak prahú.

* * *

„Brate, prizanesi mi!“ — oméni kerščanski zdravnik nagnjen nad Mikulaša — in z nožem razreže vervi, ki je bil Slovak k sedlu privezan z njimi.

Velblod je z divjo rudečo prikaznijo na sebi priderl na pozorišče: prikazen plane z njega in šine na prostor, kjer je zdravnik mudil se z Mikulašem. Nikola spregleda in spregovorí, da se je jedva slišalo: „Mati Babuša, oh, tvoje zlate gore!“ Po teh besedah je zopet zaperl oči.

„Mladič, ne obotavljaj se,“ — vikne Babuša,

„Marica te čaka!“

„Marica, oh, moja Marica!“ — vsklikne Nikola in dvigne se, pomogel mu je zdravnik.

„Nu, dej! Nujva, zavediva berž velbloda in urno odjezdiva, ker Turki bi utegnili zapaziti prevaro, ter verniti se, potlé bi tvoje in Maričino upanje zginilo za

zmérom. Videla sem na oblacih, poznala po listji na drevji: po njegovem šepetu, in ptičje žvergolenje mi je razodélo, da te je nevarnost vjela, zató sem le-sem prihitéla vetru na krilih. Zdaj pa le dalje, berž v Véliki Varadin!“

„Tudi jaz sem na tem poti, tam je moja domovina!“ — omeni hakim.

„Tedaj z nama vred zasedi velbloda!“ — reče Babuša, in ko hitro je zdravnik bil na pustinci — jezdili so po bliskovo proti vshodu vsi trije: Babuša velblodu na vrati, Nikola med gerbama, hakim pa zadaj.

* * *

Veliki Varadin je bil še turška vlast. V varošázi je na blazinjaku počival Begler-beg in gerdo krivenčil svoj obraz. Mučila ga je putika, kajti po prorokovej dovolitvi se je prerad pečal sè ženstvom in po njegovej prepovedi je prerad vino serkal.

V tem préd-enj v sobano stopi janičar, navskriž roci dene na persi in oglasí, da so zalótili neko čudovito jezdarijo: nekovega Turka, ki terdi, da je kavrin, neko ciganko in nekovega franškega zdravnika: vsi trije so jezdili velbloda.

Begler-beg je prav milostivo prejel to vést, to je: pravovernemu kavrinu je voščil: „da bi se tu na obraz obrnil oča v grobu,“ — hakimu: „da bi ta pes v raji blato žerl“ — in pljunil je zaničljivo, ko je bil zaslišal cigankino imé. A naposled je ukazal, naj préd-enj pripeljejo oblaznega pravovernega kavrina.

Pripeljejo mu Nikolo.

„Ha, ti pasji Turčin, v kega Mohamed pljune, ko ga poprosiš, da ti odloči tri sto hurisek, katere je obljubil slehernemu pravovercu! sin —,“ — o tej besedi ga zmore protin: zadega čibuk in kavo v čaši janičarjem v obraz in krohotne: „Natolcite ga po podplatih — in hakima tudi!“

Le to je bila pomoč, s katero je Begler-beg malo potješil svoje bolečine.

Ker je Nikola bil obrite glave, menili so, da je Turčin, in če prav je ciganka, ki je le sama umela turščino in znala turški govoriti — zeló ugovarjala, vendar le pravoverci niso dali pregovoriti se. Užé so hoteli, da Begler-bega ukaz izvršé, ter kazné izdajico in lažnjivca hakima, kar ciganka pridehtí v sobano, levico pritisne Begler-begu na persi in vsklikne: „Ahmet! ali svojo kri razkališ?!“

„Fatmeh! . . . svojega sina?! Šukiur Allah! Ne, ne po podplatih!“ — kriknil je in sužnjemu, ki je odločal se ukazu, v glavo zagnal posodo, ki je imel jo poleg sebe.

* * *

Zopet je Begler-beg razprečen ležal na divanu — in pred njim je stal in roci križema deržal na persih njegov sin: Slovak Niko!a, a stala je pred njim tudi ciganka: mati Babuša, haremu sužnja. Na tanko in dolgo je Babuša svojemu prvemu gospodarju razodevala svoja jasnila; jaz le kratko povém vse to o tej priliki.

Fatmeh je bila ciganka iz Moldavske. Tam jo je bil izpoznal neki turški kovač, ki je konje koval; ali ker je bila lepa, če prav štá imela vsak svojo vero, vendar-le je odbral si jo za milostnico. Nadarila pa ga je sè sinom. Kovač se je pojaničaril, jel je ubogo rajo strašno žuliti, pulil je novce iz njih; napósled je bil aga: začel je sramovati se svoje sopruge, zaničljive ciganke. Ta čas mu je paša v Smederevu dal eno svojih sužnjic, ki je bil naveličal se je, za soprogo, tedaj je Fatmeh

moralna zapustiti njegovo hišo. Pa Fatmeh se nij tako lahko dala pregnati: delala mu je nadlego sè svojimi neumornimi prošnjami, njegovej novej sopruzi Ayeshi pa se je pridno grozila. Ko o nekej priliki nij bilo age domá, izgnali so skopljenci na Ayeshinin ukaz sitno Fatmeho iz hiše, sina pa so obesili pred hišnimi vrati. —

Tisto noč kasnejše je goréla hiša Ahmet-age, Ayesho pa so zjutraj našli visečo na tistem kolu, na katerem je bil Fatmehin sin izdihnil dušo. A dečka, ki ga je bila malo tednov popreje porodila Ayesha, iskali so zastonj.

Tega otroka je bila odnesla Fatmeh. Ali, da si je hudo gorela osveta v njej, vendar otroku nij mogla učiniti nič žalega, kajti imela je divje, pa tudi usmiljeno serce. Dopadalo jej je dete, vzela ga je sè seboj daleč, daleč na slovaške gore, kjer ga je izročila soprozi nekoga revnega ovčarja. Otroka so pokerstili za Nikolo, Fatmeh pa se je živila z vedeževanjem in v skerbi imela varovanca, kateri se je bil napósled priljubil jej tako, da je je minola vsa osveta, ter da je sklenila, da sina dáde nazaj očetu.

Po ciganih je bila Fatmeh ali Babuša, kakor je bilo ime jej v Slovaškej, izvedela, da je Ahmet v tem postal Begler-beg in nagromadil si neizmerno veliko zlata. Torej je tiščala v Mikulaša, naj odide na jug, in pazila je na-nj na tem poti, da sam nij znal. Znano nam je užé, kako ga je otela smertne nevarnosti.

* * *

Na poti iz Trenčina v Zlatino vidimo, kako se urno dalje pomiče jako dolga živa versta. To so velblodje, otovorjeni sè zaboji samega zlata in nevestinih dragotin in dragega kamenja; to so ponosni konji, ki nesó velekrašno oblečene jezdece, pred njimi pa jezdi cvetoč mladenec v dragej, z demanti posutej ogerskeje obleki, — pred njim je tudi ženska sè zavojem pred obrazom in prekrasno vshodno oblečena. To je bil Mikulaš, čegar oča Begler-beg je bil stoperév umerl in svojemu sinu zapustil neznansko bogastvo, — to je bila Fatmeh — Babuša, mačeha mladeničeva.

Bolj in bolj mladenič dreza in šegače svojega sijajno odičenega konja, a ko prijezdi holmcu izza ovinka; ko zagleda zlatinske cerkve, njenega stolpa strešni višek, hoče dalje zdirjati, ali — ali moral se je ustaviti, kajti belo oblečenih dev sprevod se je bil prikazal pred njim, za devami so koračili štirje moški s černo odeto rakvo na ramah, za rakvo je mertvaški trudno dehtel Cigan stari, do céla oslepeli pes, za psom pa je stopal Zlatinski sodnik, — sodnik sicer tako ohol, a zdaj ves solzan.

Drugega Nikola nij videl . . . . Plane raz konja — in šel je vštric sodnika za rakvo. Vse spremstvo pa je pridružilo in pomikalo se za njima.

Takega slovesnega sprevoda se pač nij nadejala Marina!

Nekoliko tednov pred adventom jo je bil oča zaročil z nekim ničemnikom, ki je bil bógat z novci in sè zemljo, predposlednji pustni teden pak je žalost prevzela jej serce in umorila ga, — in nesli so jo v hladno jamo. Žalosten predpust!

* * *

Pepelnično sredo je pés Cigan tretji pot dehtel za rakvo, v katerej je mertvaški onemogel ležal turškega Begler-bega bogati sin Mikulaš. Od groba, ki je kril tega merliča, pa nij se več ganil.

Tudi Babuše nij več videla ni živa duša.

Basni.

(Zložil * * *)

Penici.

1. penica.	Sovražen kosu bil je vsak,
Kakó postal je prazen kraj,	Ker grajal je slabosti,
Kje pevci so ostali?	Noheden sploh pa nij bil tak,
Oj sestra, ti je znano kaj,	Da vsem bi vstregel dosti.
Zakaj so omolčali?	
2. penica.	Le malo pevcev je biló,
Ne čudi se, jaz ti povém,	Še teh spoznali niso;
Da se glasú ne čuje;	Zató je némo vse takó
Postal pa log je tih in ném,	In potihnilí vsí so.
Ker pevcev ne spoštuje.	
Lastniki needini vsi,	1. penica.
Imajo vsak postave,	Oj čudni pa se meni zdé,
Kar enemu se dobro zdí,	Ti pesniki slovenski;
Pa nij za druge glave.	Le malo peli omolcé
	Gorenski in dolenski.
Škerjanec enim ni bil všeč,	2. penica.
Ker svéto se glasíl je,	Bolj čudni še so meni pa
In slavec pa — o strašnaréc —	Sodniki vladajoči,
V ljubezni se topíl je.	Ki jim je proti kar nij za;
	Umetnost jim ne ločí.

Potniške drobtine.

(Spisuje L. Ferčnik.)

(Konec.)

Pri Labskem Tynicu pridemo do Labe, a Laba je bila tako plitva in tako tiho je lezla naprej, da nisem razumel, kako se je moglo nesrečnega leta 1866 v nji jih toliko utopiti.

Postaja v Labskem Tynicu tiči v zatišji sred borovega gozdiča, mestice samo je na hribu, kakor Radoljica; meni se tudi na prvi vid ni zdelo večje, a vendar mora biti večje, ker šteje, če je zemljopiscu verjéti, 276 pohištev in 1900 prebivalcev ter ima predilnice za bombaž. Tik železnice je strojniška tovarna.

Blizo Kladruba proti severu se vidijo poslopja cesarske kobilarne; na levo široka ravnina z gozdmi obrobjena, na desno hribi.

V večernem solncu se že od daleč sveti grad na visokem holmu, to je grad Pardubicky in pod gradom mesto P a r d u b i c e, pred katerim se vlak pomudi blizo tri četert ure. Med tem se odpravi drug vlak proti Kraljevem Hradcu. Od Pardubic do Kraljevega Hradca bodo kake 4 milje. Pač sem gledal iz kolačvora proti tej, v avstrijski zgodovini osodepolni strani, a razun gor in hribov nisem ugledal ničesar. Bojni hrup se je vlegel in padli trohnijo v svojih grobéh.

Na vožnji od Pardubic do Dasic se je zmračilo, k sreči se pa kmalo pomoli izza gozdov polna luna, kaj bi si mogel še več želeti! V mesečni svitlobi se vozimo med hribi po dolinicah; kraji so bolj pusti in revni. V mesečni svitlobi vidim spominek slavnega pedagoga Amos Komenskeho v neki samoti, kjer se je moral skrivati, če se ne motim, dve leti in ga je vzdrževal neki Iskra, lastnik grada Brandiškega. Če bi bil pesnik, ki zna v

mesečni svitlobi najlepše prepevati, bi ti že vedel še od postaj v Moravanu, Uherskem, Visoki muti, Chocnu kaj povedati; ker se pa s pesništvo nisem nikdar ukvarjal, rajši o teh krajih molčim. Dasiravno je bila svetla jasna noč in so nam svetile z mescem še zvezdice, solnca nam vendar niso mogle nadomestiti, noč je noč, in da si je še tako svetla, vendar oko vse bolj v sanjah vidi, nego v resnici. Težko sem že čakal, da smo se pripeljali memo Brandisa nad Orlico in memo suknarskega mestica Vildensverta do Češke Trebove, kjer je potekal moj vozilni listič.

Od Češke Trebove do Berna in Beča.

V gostilnici Deržilekovi, kakih 150 korakov od kolodvora, me je vse popolnoma zadovoljilo: čedna izba in postelj, dobra postrežba in zvečer kratkočasna zabava. Kratkočasil je nazoče goste neki šaljivi mestjan s svojimi smešnimi, politično satiričnimi pesmi. Poznalo se mu je, da je videl lepših dni. Spomin na nje in grenko sedanjost je vtapljal ta večer v pivo, ktereja je s svojima tovaršema serkal iz verča, ki je bil v meri podoben verčem pri ženitnini v Kani na Galilejskem. Mogoteči Češko Trebovski in uradništvo bili so zbrani v posebni izbi in tudi med njimi se je vnel prepir za in zoper fundamentalne članke, dokler ni šaljivi pevec storil konec prepiru, ker vse je poslušalo ne toliko hripavega petja, nego komičnega zapopadka.

20. oktobra.

Jutro je bilo jasno, le merzla sapa je pihala od izhoda; vendar se napotim proti mestu. Mesto Češke Trebove je kakor druga češka mesta, v sredi ima veliko terzišče, krog terzišča pa hiše, nekatere še z lopami. Cerkev je nova, ima lepo podobo Marije pomočnice in križev pot z velikimi podobami. Stikal sem na levo in na desno, da bi staknil kavarno in dobil zajterk, s kavarno pa se mesto, dasiravno ima po zemljopisji 2500 prebivalcev v 450 hišah, ne more ponašati. Torej moram po zajterk k Deržileku nazaj. Da je „hostinec“ Deržilek naroden mož, pričale so mi slike čeških narodnjakov na stenah.

Do Berna se peljem po berzovlaku, da popravim, kar sem zamudil po večerajšnji počasni vožnji z mešanim vlakom, a družba ni bila kratkočasna. Tolst, mlad gospod, ki je ves čas smerčal in še tolsteja priletna gospa, ktera je tudi spala ali mžela, sta z menoj delila kupé; poznalo se je jima, da sta se vozila že celo noč in da sta se morebiti pripeljala iz daljnih krajev. Ne moten po družbi sem mogel opazovati okoličje železnično, ki se je po urnem diru mahoma premenjalo.

Najpred se vozimo med nizkim gorovjem, kjer je bilo poleg smrečja že nekaj bukovja, potem po lepi ravnini s čednimi vasmí. Kakor dolg, širok trak se razteguje blizo uro daleč delalsko mesto Zvitava ob rečici Zvitavi že na Moravskem. Skozi tunel priderdramo v prijazno dolinico s potokom, v katerem je vse živo rac.

Razbešene rute zavijalke blizo velikega poslopja pri Brizavi nam naznanja, da je tu blizo predilnica ali tovarna za sukno in enako robo. Naprej do Letovic je železnica napeljana po lokah, zaraščenih z olšjem.

Od Boskovic do Blanskega lepi, prijetni kraji, mnogo sadja. Tu znajo tudi krave vpregati pred drevo in ž njimi orati; žvižganje hlapona je reve preplašilo, da bi bile rade bežale, ko bi mogle.

Postaja Blansko je med skalami v tesni dolinici, blizo pa fužine kneza Salma za železnične šine, katerih vidim velike sklade na postajnem kolodvoru. Za Blanskim so se morali hribi na 10 krajih preriti, da se je

železnici napravila ravna, uglajena steza. Komej se je predirjal tunel, že vidiš zijati drugo črno žrelo, mašina zaberlizga, potem votlo puhlo bobnenje, kakor da bi v črevah nekaj bobnelo, in spet si na belem dnevu v prijaznem solncu. — Okolica Blanska se prištevata najprijetnijim v krasni, plodni Moraviji. —

Ko smo prerili skoz zadnji predor, vzdigali so se iz planjave že stolpi in hiše Bernske. Na hribcih, proti solncu nagnjenih, zagledaš perve vinske gorice z nizkim tersjem; na polji že vidiš nekterih njiv s turšico. Kjer se gorovje in hribovje polagoma spušča v široko, rodovitno planjavo ob znožji dveh hribov in med dvema rečicama: Švarcava in Zvitavi, vselilo se je Bernsko mesto, s svojim starejšim delom v bregu, novo mesto z mnogobrojnimi tovarnami pa v ravnini. Ako se pripelješ od severne strani in vidiš visoka poslopja z še višimi dimniki, bi bil lahko napeljan na misel, da so to same cerkve in sami stolpi, in Bernčanje, Bog vé, kako pobožni. A ti stolpi niso zvoniki, v ogromnih poslopih se večidel molí in časti drug Bog, kterema pravimo malik bogastva. Mnogo dobrega imajo Bernske tovarne za sukna; one nas oblačijo, naša trupla odevajo in grejejo, da nam ni treba za takošna dela se brigati. Kakor Mohamedanci v Meko, potujejo premožnejši trgovci vsako jesen, časih tudi spomladi v Berno na sejm; takrat jih je bilo po vseh vagonih vse polno in kdo so, si precej zvedel iz njih pogovorov. Tožili so eni, da so morali blago drago plačevati, mlajši so se hválili, da so srečno nakupovali, kdo je resnico govoril? Morebiti niti stareji niti mlajši; z besedami se rado zakrivajo misli.

Sukna nisem imel kupovati, tudi drugih posebnih opravil nisem imel, za ogledanje mesta sem imel štiri ure na razpolaganje, kar je popolnoma zadostovalo. Pomerim jo proti prvemu hribu, ki je do verha obzidan in na svojem temenu nosi stolno cerkev. Po dolgem poppraševanju se mi posreči najti cerkovnika, da mi odpre cerkev. Znotraj je kaj čedna in visoka, ponovljena l. 1869, morebiti se pa zatorej viša vidi, ker ima edino ladjo. V ladji ima šest renoviranih oltarjev. V glavnem oltarji je velika slika: Slovo sv. Petra in Pavla. V zakristiji za korarje je krasna slika matere božje, črna, na zlatem dnu in oltarni omarič rajnega škofa grofa Šafgoče.

Na severo-zapadni strani tega hriba so sprehajališča z vertnimi nasadbami in na ravnici spominek, postavljen od mestnih očetov rajnemu cesarju Francu I. v zahvalo za dobljeni mir po francoskih vojskah. Vstrie pervega hriba je, ločen po širokem obzidanem sedlu, drugi precej viši hrib, iz ktereja gleda, kakor ogromni tičnik, prejšnja terdnjava in jetnišče za politične jetnike, zdaj pa kosarna. Cel hrib, ki je stoletja služil vojskinim napravam, služi zdaj prijetnim zabavam; posajen je z različnim germovjem, v kterem, če hočejo, prepevajo slavčki in se derejo nočne ropne tice brez perutnic. O mraku bi ne htel se ondi prehajati. Iz razdertih nasipov in kasemat so kaj lepi razgledi po Bernski okolici.

Na severni strani blizo kolodvora je fabrika pri fabrika, na južni in zapadni strani se vzdigajo hribi — proti izhodu pa z očmi nepresegljiva planjava. — Dolgo sem stal pred staro gotiško cerkvijo sv. Jakoba, ktera se ravno popravlja. Krasnemu stolpu so l. 1842., prej ko ne, po ukazu vandalskega birokratizma, dali okroglo kapico iz belega kositra. Najlepše in najbolj ohranjeno delo so gotiška okna s starimi slikarijami v steklu.

Južno predmestje, staro Berno, je s severnim Karthaus vezano po železnici, po kateri se prevažajo široki in dolgi zaboji — vagoni vlečeni od konj. —

Ker je bil ravno takrat slovesen pogreb, sem slišal veliki zvon in videl pogreb spremljen od uniformiranih pogrebcev; za trugo pa dolgo rajdo kočij. Kmalo potem pride iz mesta drug pogreb, za katerim je šlo razun duhovna, ministranta, le malo parov ubogih ljudi. Še preden so potekle štiri ure, prehodil sem mesto, sprehajališča, in še sem imel toliko časa, da si morem kupiti „Moravske Orlice“ in z njimi čas pregnati do odhoda Dunajskega vlaka. Dva ogromna vlaka odrineta skorej ob istem času iz Bernskega kolodvora proti Dunaju: prvi po državni, drugi po Ferdinandovi železnici čez Lundenburg. Zadnjega si izvolim in dobim obilo družbo tergovcev, tergovčank in drugih kupcev. Od vseh se more človek kaj učiti. K sreči da smo najprijetnije kraje prehajali še pred solničnim zahodom, druga sreča ali vsaj prijetnost je bila, da sem imel za soseda verlega vinokupca Bernskega, kteremu se je serce smejalo, da smo njemu in njegovemu dobremu vinu v trebušni čutari zasluženo čest dajali in slastno ga serkali. Daleč po ravnini se ozira Bulavska gora, do ktere pridemo že v mraku. Od Lundenburg-a do severnega kolodvora Dunajskega se vozimo po noči; dasiravno je časih prikukal mesec izza oblakov, vendar od te vožnje toliko vem, kot blago, ki se vozi v zaboji na poštnem vozu. Bilo je čertert ure čez osem, ko se odprejo mnogobrojni vozovi in gosta truma dervi proti izhodnim vratom. Čertert ure pozneje sem bil oskerbljen s stanovanjem v kljub strašilu, da jih je težko dobiti zaradi premnogh tujcev.

V Beču in iz Beča domú. Ljubi bralec! hočeš cesarsko mesto na drobno poznati, k letu boš imel lepo priliko ob času velike razstave; Besednik ti ga ne more popisati na tenko. Devet let je poteklo, odkar sem Dunaj pervokrat videl, in kar je bilo znamenitega v njem ter v okolici pogledal. Tokrat nisem bil namenjen dolgo se ondi muditi, obiskati sem hotel le one kraje, kamor nisem prišel pri prvem pohodu in pogledati nove stavbe, po kterih se je Beč spremenil in olepšal! Serce Dunajsko je še poznati, dasiravno je deloma ponovljeno, a osereče je vse drugo postalo in bo serce skorej zadušilo.

21. oktobra.

Mesto je še v juterni megli, ko že stojim na Taborskem mostu in gledam valove tokrat ne mogočne Donave; opazovati sem hotel zjutrajšnje gibanje v tem oddaljenem mestnem delu. Nisem videl kaj posebnega, le v grapi pri obcestji vidim človeka, zagernjenega v nekdanji vojaški plašč prav sladko spati; ni ga zdramilo ropotanje vozov, niti jutranja rosa, niti strah pred tati, — gotovo ni imel česa zgubiti. Pijanca pa hladna zemlja najbolj strezni. Nekteri pohodi, ki sem jih imel storiti, me zvodijo na južno-zapadno mestno stran. Počasi stopaje občudujem sijajne palače, ktere so izrastle v novejšem času, zlasti pa čarobno gledišče za opere.

Po opravljenih pohodih po poldne me mika v stolp sv. Štefana, kjer se po naključji snideva z znanim častnikom. Kako vesel človeka v tujem kraju najti znanca, s kterim se moreš pogovarjati! Izverstni razgled iz stolpa št. Štefanske cerkve popisati, to bi bilo vodo v morje nositi. Častnik me nagovori, naj obiščevo novo, še nedodelano cerkev, stavljena po obljubi v zahvalo za otetje svitlega cesarja. Velika črna bandera je naznanjala, da je zamerl njeni stavitelj Kranner, 70 let star. Cerkev še potrebuje dve leti, pred-enj bo gotova; podobe, ki bodo zaljšale zidne niše, so deloma že gotove, deloma se na njih še pridno kreše. V delalnici za kamnoseke je videti cel zbor okamnelih svetnikov, škofov, cerkvenih učencov.

Streha je na eni strani že krita s škrlami, podstrešje je iz litega železa. Kamen za podobe se dovaža iz Ogerskega, je lahko za obdelati in ne sperhni na zraku.

Med tem, ko ogledujeva cerkev, zadonijo nama na ušesa miložalostni glasovi in kmalo vidiva eden najsi-jajniših pogrebcev. Nesli ali peljali so k pogrebu hčer silno bogatega fužinarja in fabrikanta železnih strojev Sigl-na. Njegovi delalci, bila jih je ogromna truma, gotovo 2500—3000, so stopali po štirje v versti pred mertvaško trugo in za trugo nekončeca rajda elegantnih ekvipaž in vozov. In Sigl je priromal iz Nemškega kot prost delalec.

Častnik mi hoče pokazati še podzemске čudeže novega Beča in me pelje iz ulice po širokih stopnicah doli v veliko dvorano, več sežnjev globoko pod uličnim poveršjem; svetloba ji dohaja po steklenem oboku v dvoru velike palače. Prostora je za 100 mizic in gotovo tudi za 500—600 gostov. Zvečer se hočem nasmejati, častnik mi nasvetuje v Karlovo gledišče; prvi dve igri ste bili šaljivi, tretja je bila tendencijosna, zatorej odlazim pred koncem.

22. oktobra.

Cerkev sv. Štefana me spet vabi, da jo grem ogledavat; dobila je v nektera okna slikarije v steklu, — eno okno je iz leta 1864 kot spominek na bivšega vélikega župana Zelinko, drugi iz l. 1868 v spomin Monike Zelinke.

Pozneje stopim v dvorno farno cerkev, kjer je bila ravno pridiga: poslušalcev pa ravno tako malo, kakor pred deveterimi leti. V cerkvi pri sv. Petru pridiga o jezuit, in tu je bila zbrana odlična gospoda. Cerkev Marije na stopnicah je bila natlačena, obhajala se je tu tridnevica v čast očetu Alfonzu Liguorijanskemu in kardinal so peli veliko mašo, a še več je ljudi tje vabilo petje glediščinih pevk, kar je pa mene kmalo odgnalo.

Naveličan gledanja in pohajkovanja sklenem se ta dan Beču — ustavoverskemu taboru — obrniti herbet in jadrati tje, kamor se obernejo tice jeseni, toda ne celo tako daleč. Ker je bila nedelja in še dosti prijeten jesensk dan, sem imel priložnost opazovati Dunajčane na svojih nedeljskih izletih. Podam se na kolodvor: v kolodvoru je pa bilo gomezljanje, kakor na velikem mravljišči, kedar ga razgerneš. Odpeljem se ob dveh. Že na prvih postajah je jel vlak oddajati svoje potnike, v Liesingu, v Mariabrunu, največ pa v Badnu; v Veslavi so bili vozovi že prazni. Do postaje v Mödlingu moram poslušati politično razpravo med Pressiancem in Vaterlandistom o fundamentalnih člankih; prvi je bil navdušen, razgovoren Prusijanec, drugi je mirno in tehtno ugovarjal po Vaterlandu. V vozu nista mogla razprave končati, Vaterlandist je šel mošt pokušat in kupovat, Pressijanec se je v nekem Tusku pripravljal za pravdoslovne izpite.

Pri Gumpoldskirhnu so terkali v nogradih kljub sv. nedelji. Okolica Veslavska je posejana s prelepimi gradiči: borzijanci in opravniki velikih bank in denarnih zadrug pač lahko zidajo sijajne palače; edin srečen migljej „fortunin“ jim vsuje v krilo tisoče goldinarjev. Pri Leobersdorfu — prereže železnica velik park; pri Felksdorfu so se ustanovile delalnice za topniške potrebe. Nogradi so za nami, peščena polja Neustadtska se začnejo. Od Neustadta do Št. Ilna borovi gozdiči na rodih peščenih zemljiščih, gorovju se približamo, na levi visoko v gori čeden, velik gozd. V Ternicu velike fužine; v Pottenbahu se vozovi spet napolnivajo — s kmečkim ljudstvom in delalci. V Glognicu smo že v sredi

med gorami; pod železnico velike ližarnice in tovarne, zadnji vinogradič, kakor za poskušnjo, se kaže v solčnem bregu. Vlak, kateri je vozil tudi mene, bil je naprežen le do Pajerbah-a — bila je zadnja zabavna vožnja te jeseni. V Pajerbahu moramo čakati celo uro berzovlaka; po hvali mi je prišla ta urica, dasiravno se mi je zdela dolga. Družbica dunajskih turistov v irhastih, kratkih hlačah, zelenih nogovicah, z dobro podkovanimi črevlji na vozle, z nagimi koleno, lodnatimi sukami in petelinovim perjem za klobuki je tu čakala vlaka, ki jih bo nazaj tiral v glavno mesto. Hoja po gorah jih je zgladovala in jim gerla posušila, želodci so tirjali tvarine za prebavljenje. Čez Semering bi se pač rajši bil vozil o belem dnevu; toliko bolj romantična je pa bila vožnja v mesečini. V globočini vidimo že migljati lučice iz Šotvina, med Klamom in Breitensteinom je tunel za tunelom. Lahonsk delalec odličneje verste se je za vožnjo preskerbel s pušico sardin. Verh Semeringa se trudi jo z nožem spraviti sak sebe in priti do ribic; stermè gledam, kako slastno je požiral ribico za ribico, kakor da bi bil vidrine narave, nekoliko komadičev prepusti svoji družici in ko je bila pušica prazna, jo zadega skozi okno. Dober tek! si mislim, to je le za laški želodec.

Od Mirceušlaga do Bruka imam za družnika uradnika zemljemerca, rojenega Korošca — ki dobro pozna Ogersko, Erdeljsko in je vedel mnogo zanimivega povedati iz svojih uradniških potov zlasti iz Erdeljskega. On se je peljal do Gradca, meni je bilo to noč ostati v Bruku v gostilnici, kjer sem že enkrat prenočil — tik kolodvora.

Drugo jutro moram biti že zgodaj na kolodvoru. Rad sem vstal, ker je bila zadnja, dasiravno dolga vožnja. Ker sem v Št. Mihelu veliko klobaso zavozljal, ne vem od daljnega potovanja nič zanimivega povedati. Z radostjo sem pozdravil domače gore, doline, reke in jezera, spominjaje se prislovice: „Povsod dobro, doma najbolje.“

Miloščina.

(Polska.)

Reven prosjak gré po vasi prosit ter pride k Blaževi. Blaževa pa je bila skopa in lakomna, niti košček suhega kruha ni dala prosjaku, še oštela ga je ter izgnala iz hiše, a nij mu rekla: „pojdite v imenu božjem!“ Prosjak odide in od Blaževe gré k Ivanovi. Ivanova je bila dobra in usmiljena žena; kakor hitro je zagledala prosjaka, vzame svojima otrokoma od ust dva koščeka kruha, ki jima ju je bila ravno namazala z maslom, ter ju dá prosjaku, rekoč: da naj bi mu Bog kaj boljšega podelil, ona je revna ter néma nič družega pri hiši. — „Bog plačaj, blaga žena! da bi ti Bog vse desetero povernil, da bi mogla obleči zvoje nage otroke, da bi bila srečna, in kar danes začneš delati, da bi delala do solčnega zahoda.“ Tako je govoril prosjak odhajaje. — „Bog plačaj! Bog plačaj!“ zahvali se Ivanova prosjaku; pa kar je govoril tega ni porajtala in ne razumela. Ivanova je bila revna vdova, a imela je dvoje otrok, katera je živila sè svojima rokama; a ko je prosjak odšel, bilo je popoldne, njena otroka pa še nista nič kosila, za večerjo pa jima tudi ni imela kaj dati. Spomladi je dobila Ivanova od Blaževe tri brazde lanú, za katerega je morala mnogo dni težko delati, pa

storila je vse; ta lan je sama poruvala, namočila, izgodila, oterla in izpredla, kakor je treba, potem pa jej je tkalec naredil iz njega kacih dvajset lahtí platna, a to platno, edino premoženje, shranil je zimo otrokoma in sebi za srajce. Ko je prosjak odšel, bila je v hiši takova siromaščina, da se je Bogu usmilo; otroka sta plakala, hotela sta jesti, a njo so tudi polile solzé. Sama ni videla, kaj bi začeli, dokler jej ne pride na misel, da bi nekaj lahti platna nesla židu na prodaj ter za to kupila kruha in soli. Začné platno meriti, otroka sta se upokojila; ona meri, meri neprenehoma brez kraja in konca, ter meri do solčnega zahoda. Iz dvajset lahtí platna, namerila ga je tisoč lahti. Polna radosti, zahvali se najprej Bogú, a da bi otroka prej ko mogoče pokrepčala, ni šla še-le konec vasi k židu, temveč vzame nekaj lahti platna, a proda ga Blaževi, se vé da prav po ceni; ali kaj je hotela storiti, ker sta otroka hotela jesti. Drugi dan je bil v mestu sejm, a Ivanova nese tjakaj svoje platno. Ker je bilo tenko in belo, plačali so ga jej prav dobro. Tako je prinesla Ivanova s sejma domú mnogo različnih rečí, a razun tega še lep mošnjíček denarja. Kmaló potem si kupi Ivanova dve kravi, nekaj polja in travnik, najame si posle, hvali Boga in dela. Njena sreča pa je bila Blaževi tern v peti; a čeravno ste sedaj večkrat skupaj jedli in pili, bili ena drugej botri, vendar ni bila Blaževa nikoli prav prijazna Ivanovej. Nekega dne pri sklenici palenke je izpraševala Blaževa Ivano, kako je prišla v siromaščino, a kako si je zopet pomogla? Ivanova pa jej je vse zvesto od začétká do kraja razložila, kako je bilo: da je prišel k njej prosjak, da je vzela od ust otrokoma dva koščeka kruha ter ga njemu dala, da se jej je lepo zahvalil a prosil Boga, kar ona še zapazila ni, da sta potem otroka hotela imeti jesti ter sta plakala, da je hotela platno nésti k židu, da bi imela za kruh in sol, da je platno merila do solčnega zahoda — vse, vse jej je povedala. Ko je Blaževa to slišala, napila jej je na zdravje ter rekla: „Ah, moja zlata botrica! ko bi vi vedela, kakova revščina jo tudi včasih pri meni! jaz imam tudi otroke, a mož ne more dovolj zaslužiti; če tudi obadva delava, vendar ni vsemu kaj — ah, draga botrica! če vas še kedaj oni prosjak obišče, recite mu, naj še k meni pride.“ — „Mila botrica!“ odverne Ivanova, „če ga Bog k meni pošlje, gotovo ga prosim, da se oglasi pri vas.“ Blaževa dá še eno sklenico naliti, potem pa se poljubite, objamete ter razidete. Teden pozneje je šel oni prosjak po vasi, ravno oni prosjak, ki je Ivanovej izprosil pri Bogu srečo, a oglasi se zopet pri njej. Žena radosti ni vedela, kam bi ga posadila, zahvali se mu, počasti ga in obdaruje, a ko se je prosjak poslovil in odšel, prosi ga, da bi se tudi oglasil pri njenej botri Blaževi; a prosjak obljubi, ko obide vas, da pojde k njej. Ko je prosjak vas obral ter prišel, namaže Blaževa, ki ga je vže od daleč skozi okno videla, otrokom kruh z maslom, a kakor hitro pride v sobo, tekoj vzame otrokoma kruh od ust, ter ga dá prosjaku. „Bog plačaj!“ pravi prosjak, „kar začneš delati, da bi delala do solčnega zahoda.“ Potem odide. Blaževa je že imela pripravljeno platno, da bi ga merila, in vzela je vatlo iz kota ter hotela meriti, med tem pa so hoteli otroci piti, a sama je tudi imela strašno žejo. Da ne bi izgubila preveč časa, skoči berž k vodnjaku po vodó: pa ko je prinesla prvi korec, tekla je po družega, a ko je prinesla družega, tekla je po tretjega, četertega, desetega, in tako je nosila neprenehoma brez potrebe vodó do solčnega zahoda.

Spomin in pozabljivost.

(Spisal —m—.)

Razumno učenje na pamet je utemeljeno na notranji zvezi posameznih prikazni in predstav in se dá posebno tamkaj vresničiti, kjer so razne prikazni v ozki, djanski zvezi. Pri tej zadevi je posebno važen izrek učenega Drobniča, ki pravi, „kolikor znamo, toliko ohranimo.“ Sploh ne potrebuje spomin kot „talent“ posebnih pripomočkov. Človek si ravno tako lahko zapomni posamezne, v ozki zvezi stoječe prikazni, kakor tudi nezvezane, ne v dotiki stoječe. Dokaz posebno izobraženega, izvanrednega spomina sta nam dva vojskovodja Cir in Cezar, ki sta vsakega vojaka velike njih vojske natančno poznala. Po slavnem Ciceru največji rimski govornik Hortenzij je znal vse lastne in tudi tuje govore, če jih je enkrat slišal, zopet natančno ponoviti. Enake narave je bil Mitridat, ki je dva in dvajset raznih jezikov izvrstno govoril in Temistoklej, ki si je lože kaj zapomnil kot pozabil. Seneka stareji je znal 3000 besed, ki so se mu hitro narekale, zopet v isti versti v prvem hipu ponoviti. O znanem, angleškem državljani Foksu se je obče govorilo, da zna celo sveto pismo in sicer tako dobro na pamet, da bi ga zamogel zopet spisati, če bi se pogubilo. Drugi možje so si zopet jako lahko zapomnili številke, tako Daze, ki je vsako, še tako dolgo številko precej ponovil, ter si jo vedno v spominu ohranil.

Učenjaki so bili od nekdanj različnih misli, kar tiče umetnost takega spomina, tako je posebno Kvintilijan terdil, da se do te sverhe najlože pride po vedni vadbi.

Velikega vpliva na spomin je posebno popolnoma zdravo ali pa bolno telo. Zdrav otrok si mnogokrat v prvih letih vsako stvarico natančno zapomni, drugače je pri bolehnemu. Bolezen zamore spomin kratiti, omejiti, da celo uničiti. Bolen človek, kakor Fišer pravi, pozabi včasih celo najnavadnejše besede in izreke.

Izvrstno sredstvo pri preskušnji duševne omike vsakega človeka je njegov zaklad v besedoslovji. Tem bogatejši je ovi zaklad, tem večja je omika posameznega. Na Angleškem rabi, kakor so učenjaki preračunili, izobraženi človek blizo 3—4000 besed. V svetem pismu starega zakona se je našlo 5642 besed. Izvrstni, povsem vajeni govorniki jih rabijo blizo 10.000, Milten jih ima v svojih spisih 8000, Šekspir, največji angleški spisatelj in dramatik, 15.000. Egiposko pismo dokazuje, da je tamkajšnji narod v prešlih dobah imel samo 900 besed v porabo. Kako majhen je moral še le biti besedni zaklad kakega prostega egipčanskega delavca! Angleški dninar porabuje, kakor je neki tamkajšnji duhovnik preračunal, samo 300 besed pri vsakdanjšnjih potrebah.

Ne samo človek, temuč tudi živali imajo spomin, ki je pri posameznih različen in vedno le enostransk. Pes pozna svojega gospoda le zaradi tega, ker si ga je zapomnil; on nam dokazuje posebno izobražen spomin, kar tiče oseb. Ptice imajo nasprotno posebno določen krajni spomin itd.

Če se prizor, ki smo ga prej dobro in določeno poznali in ga tudi drugemu pripovedovati zamogli, otemni ali celó zgine, pravimo: „to sem zgrešil, sem pozabil“. Lastnost to imenujemo „pozabljivost“. Posamezne prikazni kakor tudi v daljši zvezi stoječe zamoremo na ovi način zgubiti iz spomina. Pozabljivost je jako različna. Včasih se sicer spominjamo kake prigodbe, ali to le temno, ne določeno, včasih pa znamo še vse korente zadeve kake stvari, ali posebnih malenkosti nam že primanjkuje; tū in tam se pa celo ne vemo spomi-

njati kake prikazni. Pri vsem tem je tudi ozir jemati na pazljivost. S tem večjo pazljivostjo smo kaj poslušali, si ogledali ali delali in ob enem si zapomnili, tem večji in boljši bode za vso prihodnost naš spomin o tej stvari. Mnogokrat se pa vendar-le prigodi, da ravno to, kar si hočemo za vselej zapomniti, hitro pozabimo, in da ono, kar hočemo pozabiti, vedno v spominu ohranavamo. To je človeštvo od nekdanj že spoznalo; Cicero sam pravi, govore o tej reči: „Jaz si zapomnim, kar si nočem zapomniti in pozabim, kar nočem pozabiti.“

Za vse to človek mnogokrat ne more! On si tū in tam prizadeva z vsemi silami, z vso močjo, on porabi čestokrat vso pazljivost, da bi si kako reč dobro in za vselej v pamet vtrobil — ali vse zastoj!

Skušnja nas uči, da človek povsem najlože pozabi od kakega prijatelja, sorodnika itd. mu skazanih dobrot. Dobrote sploh se prav lahko pozabijo; nasprotno se pa neprilike, terdoserčno postopanje, slabo ravnanje itd. vedno v spominu ohrani in to jako živo. „Človek navadno vpiše dobroto v pesek, nepriliko, zlodjanje v terdi kamen“. Tega bi ne smelo biti, ali vendar je tako. Na čast človeštva zamoremo pa vendar le terditi, da jih je mnogo, ki ne zabijo dobrot, ki si jih dobro zapomnijo, ter pri priliki po mogočnosti povernejo. Dokaz temu in ob enem izgled našemu postopanju naj bode sledeča prigodba iz staro-gerške zgodovine:

Čolnar Pirh iz Itake je nekdanj našel na neki ladji, ki je bila lastnina pomorskih tolovajev in ljutih roparjev, sivega starčeka, ki so ga roparji vjeli in v strogem zaporu strašno terpinčili. Starček ni imel ničesar pri sebi, kakor samo tri lonce, ki so bili sè smolo zadelani. Pirh, čeravno ubožen, dá roparjem svoj zadnji prihranjeni denar, da oprostí starčeka, ki se mu je posebno smilil. Ko je starček dosegel prostost, podari usmiljenemu čolnarju ove tri lonce in berzo odide proti svojem domovji. Pirh si kasneje ogleda sprejeti dar in ostermi. Našel je namreč v loncih ogromno število zlatih denarjev. Iskal je povsod daritelja, ali njegov trud bil je brezvspešen. Iz hvaležnosti je posvečil sedaj bogati čolnar dve tolsti živinčeti svojim bogovom in vedno se spominjal dobrote, ki jo je vsled lastne blagodušnosti in usmiljenosti sprejel od čudovitega starčeka.

Pregovori ruskega naroda.

Lastni um ti je pogum.
Tvoja ročica vladarica.
Svet je dom vseh ljudi.
Sila slamo lomí.
Smert ne pozna stanú, odpelje Rusa kakor Nemca.
Sokol ne letí do solnca.
Pes na mervi leži, sam jo ne jé in drugim ne dá.
Star ko psica in majhen ko psiček.
Raz tujega konja v strašno blato.
Sin, ti si moj; al' um je tvoj.
Tvoj je meč, ali moja je glava.
Je dobra ali ne ko mati.
Vozari počas, da prideš v vas.
'Tenko prest', mal' nevest.
Pri vas derva sekajo, k nam ščepki letajo.
Šreča velika, ali uma malo.
Hleb ne ide za človekom.
Hleb in sol jej, pa pravico mi povej. —m—.

Uganjka zastavic v 21. listu :

40. 16. den. — 41. Zobje in jezik. — 42. Luč.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. Akoravno nimamo prijateljev v državnem zboru na Dunaji, moramo vendar-le včasih tje pogledati in opazovati, kaj naši politični nasprotniki tam počenjajo. Zborovanje državnega zbora se je 12. t. m. pričelo, pa samo pet dni trajalo, 17. t. m. je bila pred novim letom zadnja seja in še le 15. januarja prihodnjega leta se bo pričelo zopet redno zborovati. Zbornica je bila pri prvih sejah še močno prazna, manjkali so vsi Tirolci, Vorarlberžani in Slovenci, o katerih se čuje, da tudi pozneje ne pojde nobeden na Dunaj, ker nikar niso volje ustavakom pomagati novo volilno postavo kovati. Da tudi Dalmatincev dozdaž še ni bilo tam, kriva je menda samo daljna pot iz Dalmacije na Dunaj; kakor ustavoverci poročajo, pridejo gotovo po praznikih, da kot pridni dečki obljubljeno železnico od ustavakov za dar sprejamejo. Poljaki so bili pri prvih sejah nazoči, kaj pa bodo storili potem, ko pride nova volilna postava na dnevni red, o tem soditi je težko, ker Poljaki delajo sami svojo politiko in ta je večkrat prav čudna.

Bolj važno iz dosedanjih sej državnega zbora je samo to, da se je vladi dovolilo pobiranje davkov za prve tri mesece prihodnjega leta in da je minister financ izročil račun za leto 1871 in proračun za 1873 z govorom, s katerim je skušal dokazati, da je finančno stanje naše države prav dobro. Mi pa bomo mogli vladi to še-le tedaj priterditi, ke dar bo visoke davke začela zniževati. — Minister notranjih zadev, br. Lasser, je te dni povabil k sebi več ustavovernih poslancev, katerim je razkril načert nove volilne postave, katere glavna načela obstojé v tem, da bi se državni poslanci ne volili več po deželnih zborih, ampak neposredno po prebivalstvu, da bi se število državnih poslancev pomnožilo za 120 ter se pri pomnoženju najbolj oziralo na mestne prebivalce in da bi si Nemci, kar je ustavakom najbolj pri sercu, uterdili nadvlado nad avstrijskimi narodi. Kako daleč se jim ho to posrečilo, bomo videli še le tedaj, ko pride ta postava v državnem zboru na dnevni red. Poljaki so ministru pri pogovarjanji naravnost povedali, da nočejo nič slišati o tej postavi, ki jemlje deželnim zborom največjo sedanjo pravico.

Zunanje države. Poljaki se pod prusko vlado zlobno zatiravajo. V novejšem času je vlada zaukazala, da se ima keršanski nauk po vseh nižih šolah učiti samo po nemški, ne več po polski kakor dozdaž.

Razne novice.

Matica slovenska. Odbor slovenske Matice je pri 27. skupščini 31. oktobra 1872 sklenil, da se po časnikih proglasi, naj vsak Matičar do konca 1872. leta plača zaostale letne doneske, donesek za 1873 pa do konca meseca junija prihodnjega leta; kdor na ta proglas ne zadosti svoji dolžnosti, izbrisal se bo po § 3 mat. pravil.

Dalje je bilo sklenjeno, ude, ki po tem razglasu ne plačajo svojih zaostankov, ob enem naprositi, da nazaj pošljejo knjige, ki so jih prejeli za leta, za ktera niso plačali doneska.

Št. Jakobska posojilnica v Rožu veselo napreduje in se čedalje bolj razširja. Do srede tega mesca je imela že čez 90 udov, kateri so nad 3400 gld. gotovega vložili. Ves znesek je bil ob enem na menjice in hiše obrestonosno izposojen.

Zora. Od novega leta počenshi izhaja lepoznavski list „Zora“ z znanstveno prilogo „Vestnik“ v Mariboru. „Zora“ ostane kakor do zdaj lepoznavski list, „Vestnik“ pa bo de kot mesečna priloga vsakemu drugemu listu „Zore“ izhajal. Glavno vodstvo obeh listov ima g. Dav. Terstenjak. Cena obema listoma vkup (posebe se lista ne dajeta) je dosedanja „Zorina“: sploh 4 for.; učiteljem ljudskih šol in dijakom pa po 2 for. 50 kr. Naroča se pri opravištvu „Zore“, Narodna tiskarna v Mariboru.

Celovška čitalnica napravi v nedeljo 12. januarja vesejico s petjem, deklamacijo in gledališko igro „Svitloslav Zajček“. Po besedi bode ples. Nadjati se je prav veselega večera, zato vse soude vljudno vabi **O d b o r.**

Neudje, ki želé se vdeležiti veselice, naj se prej zaradi vstopnic oglasijo pri društv. knjižničarju.

Kurzi na Dunaji 21. decembra 1872.

Kreditne akcije	gld. 331.50	Nadavek na srebro	gld. 108.80
Národno posojilo	„ 66.40	Napoleondori	„ 8.76

Žitna cena v Celovcu.

Po vaganu:

pšenica gld. 6.27	—	rež gld. 3.90	—	ječmen gld. 3.46	—	oves gld. 1.74	—	ajda gld. 3.—	—	tursica gld. 3.10
-------------------	---	---------------	---	------------------	---	----------------	---	---------------	---	-------------------

Vabilo na naročbo.

Z novim letom prične Besednik svoj V. tečaj. Pri tej priloznosti se vsem svojim prijateljem serčno zahvaluje za njih dosedanjo duševno in materialno podporo, ob enem jih pa prosi, naj ga tudi zanaprej blagovolé obilno podpirati. Notranjo osnovo kakor zunanjo obliko sploh Besednik v novem letu ne bo spremenil, prizadeval pa si bo na vso moč drage svoje čitatelje s čedalje bolj raznoverstnim, mikavnim berilom razveseljevati.

Akoravno so tiskovni stroški in cena papirja visoko poskočili, ostane listu prejšnja nizka cena, tako da bo vsakemu lahko mogoče si ga naročiti. Naročuje se na celo leto za **2 fl. 50 kr.** in na pol leta za **1 fl. 30 kr.** Naročnina naj se pošilja po poštnih nakaznicah na vredništvo ali založništvo Besednika v Celovec, ali pa se pridene naročnini „Slovenskega Prijatelja.“

V Celovcu 10. decembra 1872.

Vredništvo in založništvo Besednika.

